

VOORSTEL AAN DE RAAD

Voorstel van: College van burgemeester en wethouders
Portefeuillehouder: Burgemeester C.J.M. van den Elsen
Commissie: Bestuur en Samenleving

Documentnummer
704266

Zaaknummer
702858

Datum voorstel: 21 juli 2026

Onderwerp: Raadsvoorstel tot deelname aan vierde experiment met een nieuw stembiljet.

Inleiding:

De gemeente Boekel heeft deelgenomen aan de drie eerdere experimenten met het nieuwe stembiljet. Voor het vierde experiment heeft het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (hierna BZK) de gemeente Boekel opnieuw uitgenodigd om deel te nemen (bijlage 1).

Geadviseerd besluit

1. Deel te nemen aan het vierde experiment van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties met een nieuw stembiljet.

Toelichting

1.1 Ontwikkeling van een nieuw stembiljet

BZK werkt aan de ontwikkeling van een nieuw, kleiner model stembiljet. Dit is noodzakelijk omdat het huidige stembiljet groot van formaat is en daardoor zowel voor stembureauleden als voor veel kiezers lastig hanteerbaar is. Ook gemeenten en de Kiesraad pleiten al geruime tijd voor een nieuw stembiljet dat compacter, beter leesbaar en gebruiksvriendelijker is. Daarnaast moet het beter bruikbaar zijn in combinatie met hulpmiddelen voor kiezers met een beperking en eenvoudiger en sneller kunnen worden geteld door stembureauleden.

De gemeente Boekel heeft deelgenomen aan de drie eerdere experimenten en zal, indien de gemeenteraad daarmee instemt, ook deelnemen aan het vierde experiment tijdens de Provinciale Staten- en waterschapsverkiezingen van 17 maart 2027.

1.2 Financiële gevolgen

Voor de eerste twee experimenten heeft de gemeente Boekel telkens een vergoeding van € 20.000 ontvangen. Met deze tegemoetkomingen zijn de meerkosten voor materialen en extra personele inzet ruimschoots gecompenseerd.

Het aantal stemlocaties, stembureauleden en tellers zal tijdens het vierde experiment naar verwachting nagenoeg gelijk zijn aan dat van de voorgaande experimenten. Op basis daarvan wordt verwacht dat zowel de kosten als de tegemoetkoming voor het vierde experiment vergelijkbaar zullen zijn met die van de eerdere experimenten.

Aandachtspunten bij dit besluit

1. Er wordt geëxperimenteerd met een nieuw stembiljet dat:
 - beter te hanteren is voor kiezers;
 - gemakkelijker te tellen is door stembureauleden;
 - beter te gebruiken is in combinatie met hulpmiddelen, zoals de stemmal voor blinde en slechtziende kiezers;

- geschikt is om in de toekomst elektronisch te worden geteld.
- 2. De kiezer brengt zijn of haar stem uit door het inkleuren van twee stemvakjes:
 - één stemvakje voor de partij (op de bovenste helft van het stembiljet, waar tevens ruimte is voor een partijlogo);
 - één stemvakje voor een kandidaat van die partij (op de onderste helft van het stembiljet).
- 3. Op de bovenste helft van het nieuwe stembiljet staan de partijen en de bijbehorende logo's. Op de onderste helft staan de kandidaatsnummers. De namen van de kandidaten zijn opgenomen in het overzicht van kandidaten. Kiezers ontvangen dit overzicht ook voorafgaand aan de verkiezingen thuis, net als bij het reguliere stembiljet. Hierdoor kunnen zij zich, indien gewenst, vooraf voorbereiden op het uitbrengen van hun stem. Daarnaast is het kandidatenoverzicht in boekvorm beschikbaar in ieder stemhokje en hangt het als poster in ieder stemlokaal.
- 4. Binnen de gemeente wordt uitgebreid gecommuniceerd over het nieuwe stembiljet, zodat kiezers zo goed mogelijk worden voorbereid op het stemmen met dit stembiljet. Naar aanleiding van de eerdere experimenten worden de communicatie en voorlichting aan kiezers verder ontwikkeld en verbeterd.
- 5. De bezetting van het stembureau wordt uitgebreid met een vierde stembureaulid. Naast de reguliere taken en verantwoordelijkheden krijgt dit stembureaulid tijdens het experiment een aanvullende taak: het actief informeren van kiezers over het nieuwe stembiljet, het geven van uitleg hierover en het beantwoorden van vragen in het stemlokaal. Om deze extra taak goed te kunnen uitvoeren, stelt BZK een vierde stembureaulid verplicht tijdens het experiment.

Kanttekeningen

Naar aanleiding van de eerste twee experimenten (EP24 en TK25) hebben de Kiesraad, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Commissie voor de Geloofsbrieven geadviseerd om een stem op een niet-bestaande kandidaat toe te wijzen aan de eerste kandidaat op de lijst.

Voordat hier een keuze over kon worden gemaakt is aanvullend onderzoek uitgevoerd tijdens het derde experiment (GR26) om te doorgronden hoe duidelijk de intentie van een kiezer is om op een lijst te stemmen. Uit de resultaten van deze onderzoeken blijkt dat de kiezer op het moment dat hij een lijst gekozen heeft, de intentie heeft om op een kandidaat van die lijst te stemmen. De partijkeuze wordt bewust gemaakt.

Naar aanleiding van de resultaten van deze onderzoeken is de minister van BZK voornemens om in het Tijdelijke experimentenbesluit nieuwe stembiljetten te wijzigen hoe een stem moet worden beoordeeld, zodat een stem op een niet-bestaand kandidaatsnummer wordt toegekend aan de eerste kandidaat van de lijst. Met deze wijziging wordt beter recht gedaan aan de intentie van de kiezer en gaat een stem niet onbedoeld verloren. Ook bereid de minister van BZK een wetsvoorstel voor wat in 2027 zal worden ingediend, zodat het nieuwe stembiljet bij de Europees Parlementsverkiezing in 2029 landelijk gebruikt kan worden ¹.

In Boekel waren er bij het eerste experiment 32 (0,81%) ongeldige stemmen. Bij het tweede experiment waren er 47 (0,63%) ongeldige stemmen en bij het derde experiment 44 (0,77%).

Omdat dit aantal niet substantieel is, zien wij hierin geen reden om niet aan het vierde experiment deel te nemen. Om het aantal ongeldige stemmen verder te verminderen, zal extra aandacht worden besteed aan het voorlichten van kiezers over het correcte gebruik van het nieuwe stembiljet en het uitbrengen van een geldige stem. Hiermee wordt beoogd het aantal ongeldige stemmen tot een minimum te beperken.

Financiën

De meerkosten van het experiment ten opzichte van een reguliere verkiezing worden via een eenmalige uitkering vergoed door het ministerie van BZK. De vergoeding is van die omvang dat het de totale meerkosten, zowel de projectkosten als personele kosten, afdekt.

¹ [Landelijke invoering klein en eenvoudig stembiljet | Rijksoverheid.nl](#)

Effecten BTW-BCF-VPB

De BTW is declarabel bij het btw-compensatiefonds, derhalve geen kostencomponent.

Participatie

Experiment wordt vanuit BZK ondersteund.

Alternatieven

U kunt ervoor kiezen niet deel te nemen aan het vierde experiment.

Voordeel

- Er zijn geen extra werkzaamheden verbonden aan de voorbereiding en uitvoering van het experiment.

Nadeel

- De gemeente mist de mogelijkheid om opnieuw een positieve bijdrage te leveren aan de ontwikkeling en landelijke invoering van het nieuwe model stembiljet.
- Inwoners van de gemeente zijn inmiddels bekend met het nieuwe stembiljet door eerdere deelname aan de experimenten. Het beëindigen van de deelname kan leiden tot verwarring bij kiezers.
- Het niet voortzetten van de deelname kan bovendien een negatieve invloed hebben op het imago van de gemeente als betrokken en innovatieve verkiezingsgemeente.

Communicatie/publicatie

Een landelijke campagne over stemmen met het nieuwe stembiljet is op dit moment nog niet mogelijk, omdat het experiment slechts in een beperkt aantal (11) gemeenten wordt uitgevoerd. In samenwerking met BZK wordt daarom een communicatiestrategie ontwikkeld die specifiek is gericht op de kiezers binnen de gemeente. Hierbij wordt ondersteuning geboden door een gespecialiseerd communicatiebureau.

Vanuit BZK worden diverse communicatiemiddelen beschikbaar gesteld, waaronder een flyer met uitleg over het nieuwe stembiljet die bij de stempas wordt verstrekt, posters en banners, en een website met aanvullende informatie. Bij de communicatie wordt extra aandacht besteed aan het bereiken van specifieke groepen kiesgerechtigden, zoals ouderen, kiezers die de Nederlandse taal minder goed beheersen en blinde of slechtziende kiezers.

Het vooraf informeren van verschillende groepen kiesgerechtigden vormt een belangrijk onderdeel van het experiment. Hoewel de gemeente eerder heeft deelgenomen aan experimenten met het nieuwe stembiljet, blijkt dat sommige kiezers nog steeds moeten wennen aan de nieuwe wijze van stemmen. Indien gewenst kan voor deze doelgroepen een inloopspreekuur georganiseerd worden.

Daarnaast wordt in de hal van het gemeentehuis een oefenvoorziening ingericht. Belangstellenden kunnen hier tijdens de reguliere openingstijden, zonder afspraak, oefenen met het nieuwe stembiljet of aanvullende uitleg ontvangen.

Uitvoering/Vervolg

- De gemeente is verantwoordelijk voor de organisatie van de verkiezingen, de juiste bezetting van de stembureaus en het leveren van input voor de evaluatie van het experiment, indien daarom wordt verzocht.
- BZK ondersteunt de deelnemende gemeenten bij de productie en controle van de benodigde middelen en materialen en bij de opleiding van stembureauleden.
- Wanneer de gemeenteraad instemt met deelname aan het vierde experiment met het nieuwe stembiljet, kan de minister van BZK de gemeente Boekel aanwijzen als experimenteergemeente.
- Evaluatie vormt een belangrijk onderdeel van het experiment. In samenwerking met BZK wordt onderzocht in hoeverre de doelstellingen van het experiment zijn behaald en welke ervaringen zijn opgedaan door kiezers, stembureauleden en de gemeente.

Burgemeester en wethouders van de gemeente Boekel

De secretaris

De burgemeester

J.G. Marcic

C.J.M. van den Elsen

Bijlage(n)

1. Uitnodigingsbrief gemeente Boekel voor het experiment met het nieuwe stembiljet bij de provinciale staten- en waterschapsverkiezingen 2027
2. Raadsbesluit tot deelname aan vierde experiment met een nieuw stembiljet.